

Min barndom i Møgelmosen i Hammer Bakker

Henning Christensen, Nørresundby

I samarbejde med Ib Ulbæk, Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv

Fra Vodskov til Møgelmosen

Jeg er født i Vodskov. Den 7. marts 1941. Jeg er søn af far Ejner Christensen og mor Marie Christensen. Far var arbejdsmand, mor var husmor. Jeg er nummer 4 af 5 søskende.

Vi boede under krigen i et lille husmandssted ved siden af Vodskov Station, hvor der var 3 vigespor, hvor tyskerne parkerede godsvogne på sporene. Vognene var fyldt med ammunition og sprængstoffer. Mine forældre frygtede, at vognene ville blive saboterede og sprængt i luften. Mange gange cyklede de med os børn til Uggerhalne, hvor vi overnattede hos bekendte for ikke at blive skadet, hvis en af vognene blev sprængt.

I december 1941 købte de til Sdr. Møgelmose, så var de fri for frygten for, at en vogn blev sprængt ved en sabotage.

Sdr. Møgelmose var en gård på 33 tdr. land, og der var normalt 2 heste, 10-12 køer, kalve og kvier, 3 søer og mellem 10 til 20 fedesvin.

Vi havde ikke en stor vægt til kontrol af grisenes vægt. I mangel af en vægt brugte far en snor med knuder på, og når han så målte grisene ved brug af snoren rundt om livet på grisen, kunne han ved hjælp af knuderne se, hvornår grisen var klar til levering til slagteriet.

Hvis vi skulle til Aalborg eller Nørresundby, så skulle vi til Uggerhalne og med toget til Vodskov og her skifte til et tog på Sæbybanen, der kørte til Nørresundby.

Jeg gik til præst i Horsens/Langholt og blev konfirmeret i Vodskov kirke. Jeg blev konfirmeret i maj '55 og kom derefter, som 14-årig, i lære ved Brugsen i Vester Hassing. Der var jeg i 5 år, hvorefter jeg kom til flyvevåbnet – først i Jonstruplejren i 4 måneder og herefter til Flyvestation Aalborg i 6 år.

Foto fra 1954, findes på Krak.dk. Sdr. Møgelmose er gården nederst på billedet. Gården i midten er Møgelmosegaard. Lige overfor ses Møgelmosen. Eller Storemosen, Møgel er et gammelt dansk ord for Stor.

Til gården hørte der en part af en mose, Møgelmosen. Møgelmosen var opdelt i tre til de tre gårde omkring den: Sdr. Møgelmose, Møgelmose Hovedgaard, Nr. Møgelmose (husmandssted). Om sommeren skulle vi være med til at grave

tørv. Tørvene skulle graves og køres/trækkes over til en tørreplads; tørvene skulle vendes nogle gange og stakkes og køres hjem til brug for vinteren.

Om sommeren gik køerne og hestene på marker, der grænsede ned til mosen.

En dag var der en ko, der var gået for langt ud i mosen og kunne ikke komme op igen. Far og naboer fik et reb om koen, og der blev spændt en hest for tovet. På den måde blev koen trukket op på græsmarken igen.

En anden gang var der en hest, der var gået for langt ud i mosen, og den kunne far og naboer ikke få op igen. Der blev cyklet til Uggerhalne for at låne en telefon og ringe til Falck. Falck kom hurtigt og fik trukket hesten op af mosen.

Til gården havde der tidligere været en hestegang, som man brugte til en kværn i laden, men der var kun en stang tilbage i jorden, det var resterne af den hestegang. Stenene omkring gangen var der stadig.

Til gården var der anlagt nyttehaver, hvor der blev dyrket mange slags planter til husholdningen. Hvidkål, gulerødder, flere typer bær og træer med æbler, pærer og blommer.

Kartofler blev dyrket på markerne. Hvis de ikke blev dækket tilstrækkeligt til om vinteren, kunne de blive frostskaadede og mere søde i smagen - ikke noget som jeg kunne lide.

Til jul blev der slagtet en gris. Blodet løb ned i en spand og der blev tilsat malet rugkorn, så der kunne laves blodpølser. Senere spiste vi pølsen, og hvis vi var heldige, havde vi lidt sirup, som vi kunne få lov til at få på. Grisehovedet blev kogt, kødet pillet af og sammen med resten af det fra grisen, der ikke umiddelbart kunne bruges, blev det lavet til sylte.

Folk, der ikke er opvokset på en gård, ved ikke, at grise ikke må få hele korn, så derfor blev kornene knækket i en kværn (trukket af menneskekraft). Grisemaver kan ikke tåle hele korn. Kornene i grisemaven bliver ikke udnyttet, da maven ikke kan udnytte kornene. Det er samme problem med hele korn, at de passerer direkte gennem menneskemaver, da hele korn ikke kan udnyttes. Tænk over det med hele korn i dit fuldkornsrugbrød!

Når grisen var slagtet, var der en blære, hvor grisen havde sin urin; denne blev tømmt og tørret. Når den var tørret, så kunne vi bruge noget af den ved at spænde den over en krukke og sætte et halmstrå ned i midten af skindet på beholderen. Så virkede den som en rumlepotte, der lavede en frygtelig larm, når vi skulle have det sjovt nytårsaften.

Lade og stald på Sdr. Møgelmose

Livet for børnene på gården var lidt ensomt, da der var ca. 3-4 km til nærmeste legekammerater. Ellers måtte vi gå eller cykle rundt i bakkerne, hvor vi legede, plukkede blåbær og tyttebær, fiskede eller bare fik tiden til at gå.

Side 2

Henning Christensen, Nørresundby.

I samarbejde med Ib Ulbæk, Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Grindsted skole

Da jeg blev 7 skulle jeg i skole. Jeg skulle gå ca. 3 km. til skolen i Grindsted ad Møgelmosevej, uanset om det var sommer eller vinter. Jeg fulgtes med de søskende, der også gik i skole. Når der var meget sne, skulle vi forbi en grøft, der var ca. 3 m. dyb. Hvis vi faldt i den, var det ikke let at komme op igen. Vi fortsatte til skolen, selv om vi var våde.

På vejen op til Grindsted, kom vi forbi et sted, hvor der for mange år siden var en sommerpavillon til dans og meget mere. Den var delvis fjernet sidst i 40'erne.¹ Den blev drevet af en købmand, Gammel Chr. Frederiksen, i Grindsted. Navnet "Gammel", fordi hans søn havde en købmandsforretning i den anden ende af byen. Han hed selvfølgelig Unge Frederiksen.

Gammel Frederiksen i sin butik på Uggerhalnevej

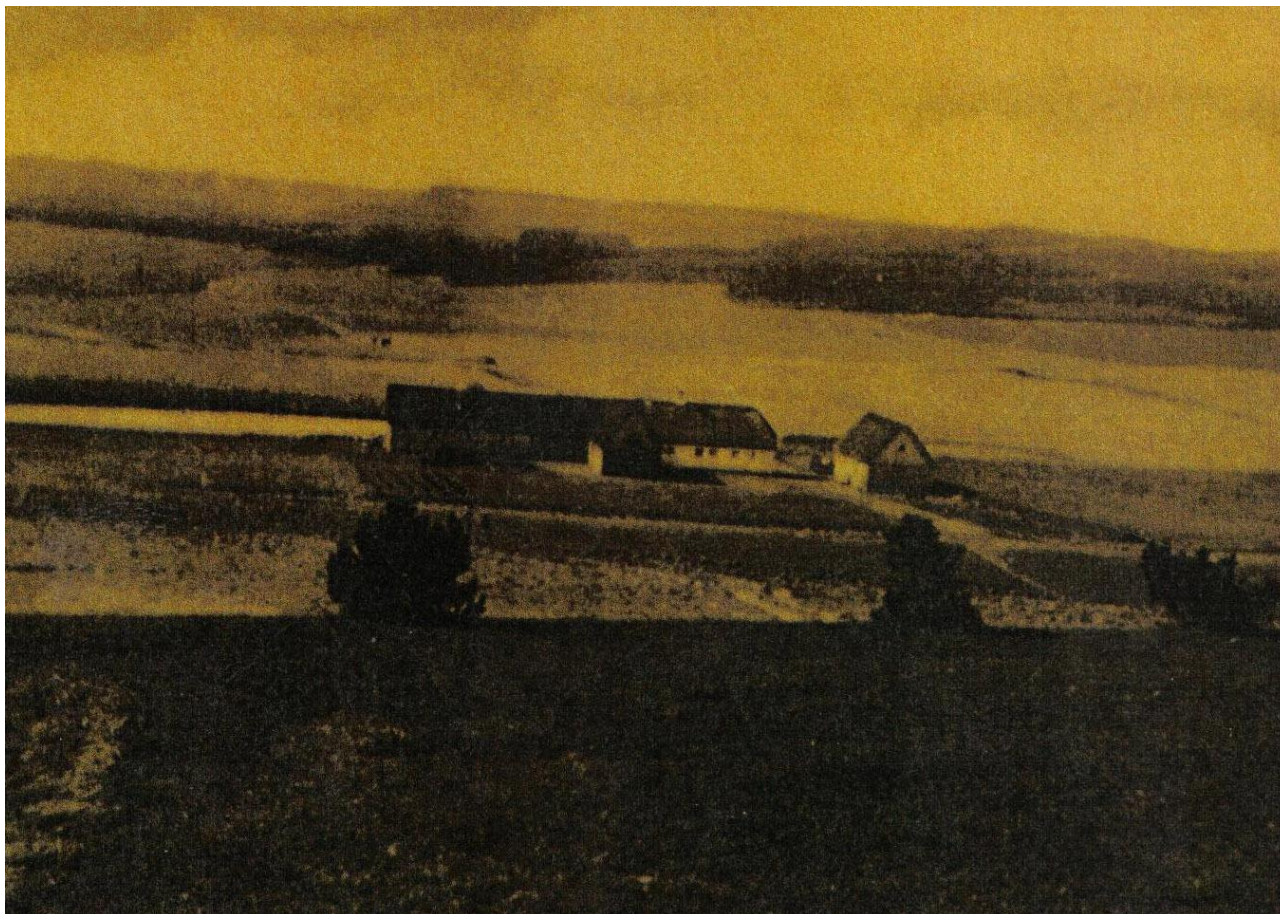
Skolen i Grindsted var en skole med to lokaler – et til de små og et til de store børn. Senere blev der oprettet et lokale mere i en mellemgang, så skolen kom op på tre lokaler. Senere er skolen lavet helt om, lærerbeboelsen blev lavet om til skolelokaler.

Grindsted Skole omkring den tid, hvor Henning gik i skolen.

På en sidevej – Vandstedvej -til skolen gik vi forbi et gult hus, når vi gik hjem. Huset var ejet af en familie, der havde en café i Nørresundby. De havde mange forskellige fugle, og det var sjovt at se på dem. De næste huse, vi kom forbi, havde kommunen til at huse personer, der ikke havde penge til en almindelig husleje – husvilde.²

I et af husene udbrød der brand, og der var et spædbarn inde i huset. En person forsøgte at komme ind efter barnet, men forgæves. Barnet døde af røgforgiftning. Det var ikke noget, vi oplevede, selv om det skete, mens vi boede der. Men de voksne talte om det. (Læs mere i *Horsens-Hammer Årbog 2024: "Skøde på et sted i Grindsted – kan du læse det?"* og på hammernyt.dk under fanen "Lokalhistorie").

Horsens-Hammer. Kommunes Husvildebolig i Vandsted.

Længere fremme kom vi forbi pigespejderhytten "Borgen". Forbi Thorndalvej kan man komme til Kirkevej til Hammer og Sulsted Kirker, men så langt skulle vi ikke.

Livet på gården Sdr. Møgelmose

Et stykke vej syd for gården er der en rund bakke. Det kunne have været fundamentet til en mølle. Det må undersøges nærmere, for umiddelbart skulle der ikke være en mølle dér, ingen kilder tyder på det.

Selve gården var en trelænget gård. En af laderne var til korn. Kornet blev høstet, og der blev hentet et tærskværk ind i laden, når kornet skulle tærskes. Tærskværket blev trukket af en petroleumsmotor. I den ene ende af laden var der en plads, hvor der var en hakkelsesmaskine. Der var trukket en stang ind til en af væggene, og det var personer, der trak maskinen. Ved siden af stod der en kværn til at knække kornet til grisene.

Gennem den lade blev der også kørt høg ind, der kunne stakkes op på loftet over køerne. I den anden lade ved stuehuset blev der også stakket høg ind på loftet. Alt det høg skulle have noget salt strøet ud på lagner, for at høet ikke skulle blive for varmt og gå i forrådnelse.

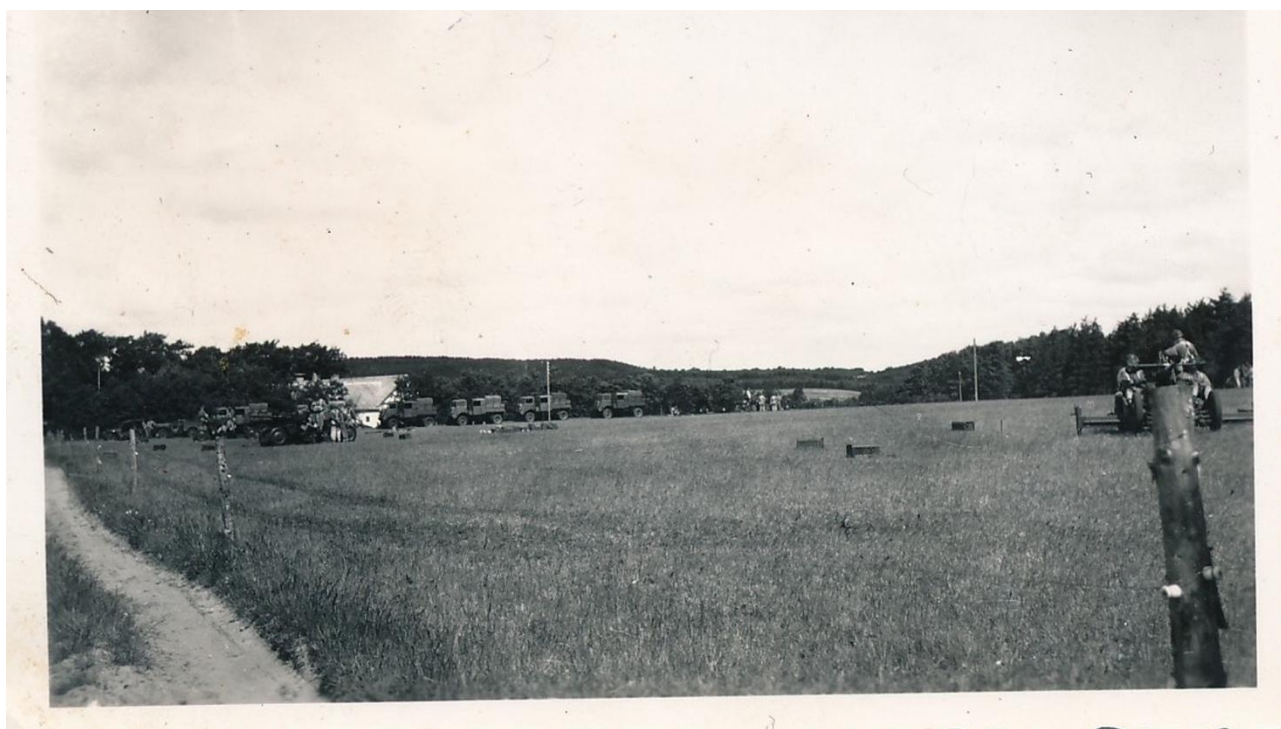
Ved siden af laden var kostalde. Der var et område til 2-3 heste og pladser til køerne og søerne. Hestene fik deres foder i en krybbe, og der blev spredt strøelse ud på gulvet.

Stuehuset bestod af bryggers, køkken, stue, værelse og soveværelse. Loftet blev udnyttet til kornloft. På et tidspunkt hvor vinduet i soveværelset stod åbent, hoppede en af naboens geder ind. Da mor opdagede det, fik geden nogle bank af kosteskafte, så geden sprang hurtigt ud ad vinduet igen og løb meget hurtigt hjem.

Inden vi fik el installeret, fik far og mor en radio, og den fik strøm fra en akkumulator. Når den løb tør for strøm, så skulle vi bære den ned til cykelhandleren i Grindsted for at få batteriet opladet og med hjem igen.

Midt i gården var der en brønd, hvor alt vandet til husholdningen og dyrene blev hentet fra. Da jeg var 10-11 år, fik vi installeret elektricitet – det blev en stor lettelse. Brønden blev ændret, og der blev bygget et hus til brønden, hvor der blev installeret en pumpe og en stor beholder til vand. Der blev lagt rør ind til husholdningen og ind til stalden, hvor der blev indrettet et rum til malkemaskiner og mælkespande.

Fra gården kunne vi se et kraftigt lys, ca. hvor Hvorup Kirke ligger. Det var det første ledelys til de flyvemaskiner, der skulle ind på flyvepladsen.

Sdr. Møgelmose set fra Møgelmosevej mod syd. Efter 2. Verdenskrig kom der danske soldater på øvelse i Hammer Bakker. Militærkøretøjerne vidner herom. Til højre bliver der slået græs.

Når vi skulle have vasket tøj, blev vi børn sendt til Uggerhalne ved et brødudsalg, der også havde udlejning af vaskemaskiner og centrifuger. De var placeret på en 2-hjulet vogn, der kunne bindes på en cykel, men opad sandvejen til Møgelmose kunne det ikke lade sig gøre at cykle med vognen. Det var hårdt arbejde at trække vognen frem og tilbage igen.

Hvis vi skulle have noget korn malet til mel til brød, blev kornet kørt til Vodskov mølle, hvor de kunne kværne kornet til enten hvedemel eller rugmel.

Hvis der var andre større ting, vi skulle have med, så blev det købt og læsset på vognen. På de ture gennem bakkerne kom vi forbi et hus, hvor der var en familie, og far spurgte altid, om de skulle have noget større materiel med fra Vodskov. På en af turene kom far ind i bryggerset, og der stod et fad med nogle stykker, der lignede ål, men det viste sig at være hugorme, som manden havde fanget i skoven. Han var arbejder i skoven. Han huggede hovedet af hugormene, de blev rensset og flået og blev stegt som ål (Bakål, som jeg har skrevet om i årbogen i 2022). Dengang var der mange hugorme i Hammer Bakker.

Folkene boede i et stuehus med husdyr i den ene ende og beboelse i den anden. Gården var en del af en større 3-længet gård og den blev første gang noteret i 1367 som en meget gammel del af en 3-længet gård.

Huset står der endnu og ligger på hjørnet af Søjhusvej og Gennem Bakkerne. Det kaldes Brødlandshus.

Side 5

Henning Christensen, Nørresundby.

I samarbejde med Ib Ulbæk, Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Brødlandgaard, Brødlandhus og sagførerens mølle.

I nærheden var der en høj, hvor der stod en vindmølle. En dag, vi skulle til Vodskov, var møllen væk. Vi fik at vide at lynet var slået ned i møllen og den var brændt ned. Det var Brødlands mølle, som sagfører Olesen havde hentet fra sin fødeby, Vrensted. Senere er der på stedet rejst en stor sten som minde for Sagfører Olsen.

På en af vores ture rundt i bakkerne kom vi forbi ruinerne af et gammelt hus, som blev kaldt Grønlænderhuset. Ved siden af resterne var der en dyb brønd. Vi gik videre, indtil vi hørte en lyd som et barn, der græd. Vi skyndte os hjem og fortalte, hvad vi havde oplevet. De voksne fandt noget reb og en lang stige, og vi gik op til brønden igen. Der var en, der kravlede ned i brønden og så, at det var et rålam, som var faldet ned i brønden. Han fik fanget rålammet og fik det med op på græsset igen. Da rålammet kom op, kaldte det på sin mor, og de blev forenet igen. Brønden blev derefter kastet til.

Mine forældre Ejner og Marie Christensen.

Side 6

Henning Christensen, Nørresundby.

I samarbejde med Ib Ulbæk, Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Nu vi er ved noget, der skete i bakkerne, så var der en familie, der boede i det, vi kaldte Tusborg. Familien var ikke rige, men klarede dagen og vejen.

Konen havde en aftale med en købmand i Vodskov. Aftalen var, at når der var nye tapetbøger, så kunne konen få de gamle tapetbøger. Dem brugte hun til at tapetsere med i huset. Det var et festligt syn, når vi enkelte gange var inde i huset.

Der var en søn, der havde forstand på radioer. Han bosatte sig i Grindsted på Uggerhalnevej og havde en stor kundekreds.

Afslutning

Dette er nogle af de erindringer, jeg har fra Hammer Bakker, hvor meget ændrede sig både i samfundet og på gården, vi boede på. Da jeg var færdig med skolen i 1955, kom jeg i lære ved Brugsen i Vester Hassing. Min mor og far boede på gården indtil 1959, hvor de solgte den og flyttede til en lille gård på Bragenholtvej mellem Vodskov og Langholt.

Henning i lære i brugsen i Vester Hassing.